

PO OBISKU KANCLERJA RAABA V MOSKVI

Preobrat v zunanji politiki Sovjet. zveze

Avstrija bo spet svobodna - Koroški Slovenci morajo biti zaščiteni

Potovanje avstrijskega kanclerja v Moskvu je vzbudilo v mednarodni javnosti vtis, da se je v zunanji politiki Sovjetske zveze izvršila pomembna sprememba: v Kremlju so se 10 let po vojni iznenada odločili, da podpišejo mir z Avstrijo ter umaknejo svoje čete iz dežele.

Ta sklep je iznenadil ves svet, ker so se Rusi doslej temu odločno upirali, četudi je bilo besedilo pogodbe pripravljeno že od leta 1949. Le glede 5 manj važnih členov se niso bili še zedinili.

Ko so se velesile pred nekaj več kot enim letom sestale v Berlinu, so se tudi glede teh členov sporazumeli. Zapadnjaki so se bili tedaj popolnoma vdali Molotovu: Napiši, kakor hočeš — so mu rekli — mi sprejmemo vse, samo da uredimo zadevo Avstrije.

Tedaj je Molotov začel delati nove težave. Najprej je hotel, da se spremene nekateri členi, ki jih je bil prej že odobril. Da se stvar zaključi, so mu tudi v tem popustili.

Vendar Molotova vse to ni še zadovoljilo: jel je staviti nove zahteve. Hotel je, naj tudi po podpisu mirovne pogodbe ostanejo tuje čete v Avstriji. Čemu? Zato — je rekel — da se Avstrija ne priključi zopet Nemčiji, kakor se je zgodilo pod Hitlerjem: sovjetska vojska bo zapustila deželo šele tedaj, ko se podpiše tudi mir z Nemčijo.

Molotovova zahteva je bila povsem nelo-
gična. Kajti dokler je Nemčija zasedena, ni bilo nevarnosti, da se obe deželi združita. Nevarnost bi mogla nastati šele tedaj, ko bi se podpisal mir ter bi zavezniške čete odšle domov. In ravno v tem trenutku naj bi Rusija umaknila svojo vojsko iz Avstrije!

Toda Molotov si ni delal preglavice z logi-
ko. Obdržati je hotel za vsako ceno sovjetske čete v deželi.

Da bi še bolj držalo, je vrgel v razpravo tudi tržaško vprašanje. Dokler ne bo uresni-
čeno Svobodno tržaško ozemlje, kakor pred-
pisuje mirovna pogodba — je dejal — se ru-
ski vojaki ne umaknejo iz Avstrije.

Vsi zagovorniki Svobodnega ozemlja so
tedaj glasno ploskali. Nekaj mesecev kasne-
je je pa isti Molotov pohvalil londonski spo-
razum ter s tem odobril razdelitev našega o-
zemlja.

KAJ DOBI AVSTRIJA?

Pogajanja v Berlinu so se, kakor vemo,
razbila. Ne zaradi Trsta, temveč zato, ker
ni Avstrija hotela pod nobenim pogojem
sprejeti, da bi ostale tuje čete na njeni zem-
lji.

Ko so velesile sklenile, včlaniti Nemčijo v
Zahodnoevropsko zvezo, se je zdelo, da se
je položaj Avstrije močno poslabšal. Če se
Nemčija spet oboroži, so grozili iz Kremlja,

bodo katerakoli pogajanja z zapadom nemo-
goča in ruska vojska se ne premakne iz Av-
strije. Tako sta prerokovala pri nas tudi
Togliatti in Nenni.

Danes so vse te grožnje v stari šari. Kakor
na Trst, tako je Moskva pozabila tudi na
zahtevo, da naj se mir z Avstrijo sklene šele
po pogodbi z Nemčijo.

Kancler Raab je pretekli teden podpisal
z Molotovom v Kremlju dogovor, ki je pre-
senetil ves svet: Sovjetska zveza je voljna
vrniti Avstriji takoj svobodo in neodvisnost
ter odpoklicati svoje čete najkasneje do 31.
decembra tega leta. Avstriji vrne v polno
lastnino podonavsko brodovje in vsa petro-
lejska ležišča, ki so se jih bili Rusi polasti-
li. Ravno tako ji vrne vsa bivša nemška in-
dustrijska podjetja. Vojno odškodnino v
znesku 150 milijonov dolarjev Avstrijem ne

bo treba plačati v denarju, temveč v blagu.
To je velikanska olajšava.

Zato zahtevajo Sovjeti le dve stvari: Av-
strija naj se najprej obveže, da se ne pri-
ključi več Nemčiji. Velesile naj skupno za-
varujejo Avstrijo, da je Nemčija ne pogolt-
ne. Država mora ostati neodvisna.

Avstrija se nadalje ne sme pridružiti no-
benemu vojaškemu zavezništvu. Priključiti
se ne sme niti vzhodnemu niti zapadnemu
taboru. Nekateri žele, da bi bila nevtralna
kakor Švica, drugi predlagajo drugačno ob-
liko. Nevtralnost bi morala biti vsekakor
prostovoljna in ne vsiljena.

O vsem tem je Moskva voljna se posveto-
vati in sporazumeti z velesilami. Bulganin
želi, da bi se čimprej sestale in pogajale.
Grožnje, da se Sovjeti ne bodo več razgovar-
jali z zapadom, so spuhtele kot dim v zrak.

Odkod nepričakovana sprememba?

Mnogi menijo, da je to posledica čvrste
in odločne politike zapada. V Kremlju so
pač sprevideli, da njihove grožnje nimajo
nobenega vpliva na zapadni svet. Kvečjemu
njegovo slovo utrujejo. Zato so bili primo-
rani svojo politiko spremeniti. Tudi Scelba
je mnenja, da so zapadne države dosegle ve-
liko zmago nad Kremljem.

Drugi sodijo povsem različno. Sovjetska
zveza — poudarjajo — bi se nikoli ne bila
odločila, da prvič po vojni umakne svoje
čete iz kake evropske dežele, če bi vedela,
da ji to škoduje. Nobena država ne dela za-
vestno politike v svojo škodo. Moskva mora
torej imeti posebne načrte.

Najprej hoče v Avstriji, to je v sru Ev-
rope, ustvariti nevtralni otok. Jugoslaviji se
pridružuje nova država, ki stoji v sredi med
vzhodnim in zapadnim taborom.

Z Avstrijei ravna Rusi zelo velikodušno,
da bi s tem vplivali na prebivalstvo Nemčije.
Tudi vam bi se lahko tako godilo — da-
jejo razumeti Nemcem — če bi sledili zgle-
du Avstrijcev. Vaša domovina bi bila zedi-
njena in svobodna, ruske čete bi šle in vi bi
vladali polnopravno na svoji zemlji. Kakor
Avstrijei se lahko tudi vi v gospodarstvu,
kulturi in celo politiki prosto družite z za-
padnim svetom, le vojaško se jim ne smete
priključiti. Bodite nevtralni! To je vse, kar
od vas zahtevamo.

Sovjeti zasledujejo očitno tale načrt: od
Švedske do Jadrana naj bi se raztegnil širok
pas nevtralnih držav, h kateremu bi spadala
tudi Nemčija. Pred mejami Sovjetske zveze
naj bi se dvignil požez vse Evrope mogočen
zid, ki bi jo ščitil pred zapadom. Delati je
treba na to, da se ta obrambni zid pozneje

podaljša tudi proti Aziji in Afriki.

Zamisel je velikopotezna in ostroumna, a
za zahodne države precej nevarna. Mir z
Avstrijo na zapadu pozdravljajo, toda ruski
predlog je spravil njegove državnike v očitno
zadrego. Od presenečenja niso še prišli k
sebi.

Medtem pritiska Moskva, da bi se štiri
velesile čimprej sestale. Razgovori naj bi se
začeli, še preden se jame Nemčija oborože-
vati. V Kremlju še vedno upajo, da se jim
posreči, preprečiti v poslednjem trenutku
nemško oboroževanje. Boj proti nemški voj-
ski se torej nadaljuje. Rusi so samo sredstva
spremenili.

KAJ JE S KOROŠKIMI ROJAKI?

Sprememba v sovjetski politiki je prin-
esla največ koristi Avstriji. Na Dunaju so
ljudje sprejeli Raaba in njegove spremlje-
valce kot prave zmagovalce. Vsa dežela je
bila v zastavah in od veselja so zaprli šole.
Radost je bila tem večja, ker so Rusi skle-
nili izpustiti iz taborišč in zaporov celo av-
strijske vojne zločince.

Nekoliko manj vzroka se radostiti imajo
pa koroški Slovenci. Še danes ni in ne more
biti pozabljeno, da je Sovjetska Rusija po
koncu druge svetovne vojne izročila vse na-
še brate na Koroškem zopet pod oblast av-
strijskih Nemcev. Nič ni pomagalo, da so
bili koroški Slovenci edini, ki so se uprli
z orožjem Hitlerju ter prelivali kri za za-
vezniško stvar. Nič ni koristilo, da so toliko
let trpeli krivico in bili preganjani. Molotov
se ni oziral na njihove žrtve. S hladnim sr-
cem jih je predal Avstrijem, čeprav so do
zadnjega podpirali nacionalni socializem.

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

UMRL JE NAJVEČJI UČENJAK

Pretekli ponedeljek je v Ameriki zatisnil oči Albert Einstein. Po njegovi zaslugi je človeštvo prišlo do atomske sile, ki bo preobrazila življenje na svetu.

Doslej so to silo na žalost izkoristili v glavnem za to, da izdelajo grozotne atomske bombe. Pokojnik je bil v zadnjem času zelo v skrbeh, da bi narodi ne uporabljali njegovih odkritij za medsebojno uničevanje. In vendar bi njegova iznajdba lahko silno dvignila in pocenila proizvodnjo, olajšala ljudem življenje in razvila njihovo blaginjo. Ves svet upa, da se bo to prej ali slej vendarle zgodilo.

»Noben človek,« je izjavil Eisenhower, »ni v 20. stoletju tako razširil človeškega znanja kot Albert Einstein.«

In takega moža je Hitler l. 1933 prisilil, da je zapustil Nemčijo ter se izselil v Ameriko. Iti je moral, ker je bil Žid. Umrli je v 76. letu starosti. Poročen je bil s Srbkinjo, ki mu je rodila dva otroka.

VES TRST JE PROTESTIRAL

Predčerašnjim je 13 tisoč malih in srednjih podjetij v Trstu zaprlo svoje obrate, da dajo duška nezadovoljstvu z rimsko vlado. Objavila so proglas s svojimi zahtevami: vlada naj takoj zmanjša davčni pritisk in izpolni obljube, ki jih je dala 14. novembra 1954. Predvsem naj začne na Tržaškem ozemlju z javnimi deli. V naše kraje naj se takoj raztegnejo vse olajšave, ki veljajo v ostalih pokrajinah z veliko brezposelnostjo. Mala in srednja podjetja morajo dobiti potrebna pojasnila.

Tržaško ozemlje naj vlada proglasi za prostono, Furlanija-Julijska krajina naj postane avtonomna in v njej imej Tržaška svojo lastno široko samoupravo. Trstu je treba vrniti odvzete ladje in pomorske proge itd.

Ker se s temi zahtevami strinja ves Trst je bila v oporo nezadovoljnih obrtnikov in trgovcev proglašena v Trstu še splošna stavka. Čeprav se je nacionalistična Delavska zbornica na vse kriplje protivila, je ogromna večina delavcev in nameščencev ustavila ob 13. uri delo. Zvečer je bilo mesto temačno, ker so trgovine ugasile vse električne reklamne napise.

Predčerašnji dan pomeni za župana Bartolija in vse nacionaliste težak politični poraz. Večina prebivalcev se je postavila proti njim. Stavka je odkrila pravo mišljenje ljudstva.

ČISTKA NA KITAJSKEM

Kakor v Rusiji, tako se bje tudi na Kitajskem boj za oblast. Po sovjetskem zgledu so pred kratkim izvršili na Kitajskem prvo veliko »čistko«.

Žrtev je bil komunistični voditelj Kao Kang, nekdanji najožji sodelavec Mao Tse Tung. Kao je ustanovil v svoji pokrajini komunistično vlado, še preden je l. 1937 dospel tja Mao s svojo vojsko. Nato je postal podpredsednik kitajske vlade, zatem guverner Mandžurije.

Pred nekaj meseci so ga vrgli iz stranke. Mož je zato izvršil samomor. Obenem s Kaom so kaznovali še druge »izdajalce«; tako je bil izključen tudi Jao Šu Ših, bivši organizacijski tajnik kitajskih komunistov. Politika

je med njimi zelo kruta in ne pozna usmiljenja.

ZASEDANJE V BANDUNGU

Na otoku Javi zborujejo zastopniki 29 azijskih in afriških držav, ki govore v imenu 1300 milijonov ljudi, to je več ko polovico človeškega rodu.

Gospodarsko so pa ti narodi še zelo šibki: k dohodkom človeštva prispevajo samo 8 odstotkov. Eden njihov prebivalec pridela ali izdelata letno le za 56 dolarjev, Anglež v istem času za 760, Amerikanec pa za 1800.

V Bandungu sede odposlanci dežel, ki so demokratične, in takih, ki so absolutistične ali žive celo v srednjeveških razmerah, zastopniki vojaških diktatur, komunističnih in protikomunističnih držav.

Kolonializem, židovstvo in komunizem — je rekel govornik Iraka dr. Jamali — so tri mednarodne sile, ki motijo svetovni mir. Obrnjen proti Ču En Laju je vzkliknil: Komunizem je »nova oblika kolonializma, ki misli samo na osvojitve in nadvlado... To je materialistična vera, ki taji Boga in zavrača dediščino človeškega rodu...«

V Bandungu so se torej zbrali možje nasprotnih idej. Tudi marsikatero ostro si v obraz zabrusijo. Edini so le v tem, da odklanjajo politiko belcev v prekomorskih deželah. Zasedanje je navzlic notranjim nasprotjem velikega zgodovinskega pomena.

»MORALNA OBOROŽITEV«

V Trstu se je pretekli teden pojavila skupina inozemcev in nastopila v gledališču Teatro Nuovo v imenu mednarodnega gibanja, ki se bori za strpnost med narodi. Ljudje različnih ver, jezikov in barv naj bi se medsebojno spoznavali in prijateljsko sporazumevali. To imenujejo »moralno oborožitev«, od katere edino pričakujejo obnovo sveta.

V Teatro Nuovo so uprizorili nekaj iger in na kratko govorili zbranimu občinstvu. Pri tem so ponovno — pazite, da vam ne postane slabo — hvalili našega šovinističnega župana Bartolija, ki je baje njihov navdušen somišljenik. Saj so prišli v Trst kot njegovi gostje.

Ti tujci res izvrstno poznajo naše razmere! Pravega zaščitnika so si izbrali: moža, ki ne dovoljuje niti ene naše besede v mestnem svetu in ki je naš jezik javno primerjal z govoricami divjega afriškega plemena Mau-Mau. Zares pravi apostol bratstva med narodi. Ko pojdejo predstavniki Moralne oborožitve spet v Afriko, naj Bartolija kar s seboj vzamejo.

MILANSKI VELESEJEM

Predsednik Einaudi ga je slovesno odprl 12. aprila. Na velikanskem sejmišču razstavlja 43 držav svoje izdelke in iznajdbe. Med njimi je tudi Jugoslavija.

Poleg konserviranih živil, usnjenih in lesnih proizvodov in rud je dala na ogled tudi svoje elektrotehnične izdelke.

NA PISMA NE ODGOVARJA

Slov. gospodarsko-kulturna zveza v Trstu je februarja naslovila na generalnega komisarja dr. Palamaro vlogo, v kateri ga opozarja na razne določbe posebnega statuta,

ki jih oblastva ne spoštujejo. Prosi ga, naj izda čimprej zadevne odloke.

Na vlogo generalni komisar do danes ni odgovoril. Ni se mu videlo niti potrebno, da prejem pisma potrdi. Tega Slovenci nismo bili prej vajeni. Zdi se, kakor da uvajajo celo nova pravila medsebojnega občejanja.

KDO BO PREDSEDNIK

Volitev novega poglavarja italijanske države se bliža, a stranke se niso še zedinile. koga bi predlagale.

Če stari Einaudi sprejme, ga bodo najbrž spet izvolili. Sicer imata največ upanja predsednik senata Merzagora in predsednik parlamenta levičarski demokristjan Gronchi. Bomo videli.

NOVE ELEKTRARNE

Kjer se stekata reki Bela in Tilment, namerava država zgraditi velikanske elektrarne, ki bi dajale tok vsej zgornji Italiji. Na Dunaju so se pogajali celo o tem, da bi po predoru skozi Karavanke speljali koroško reko Zilo v laško republiko.

Ko so Korošci za to zvedeli, so se uprli. Boje se za lastne elektrarne, ki imajo čedalje manj vode. Ugovarja pa tudi Jugoslavija. češ da bi trpele njene elektrarne ob Dravi.

Gradnjo elctričnih naprav bodo morali zato odložiti.

ZA SAMOSTOJNO ŠOLO

Južni Tirolci so v svojem deželnem zboru zahtevali polno samoupravo za svoje šole: narodna manjšina naj ima nele pravico, da sama določi učni jezik, temveč tudi učno snov in način pouka.

V deželi, ki je bila pred nekaj desetletji še čisto nemška, je danes nastavljenih 1180 nemških in 270 ladinskih šolnikov, laški doseljenci jih pa imajo že 980. Na enega nemškega učitelja pride 26 otrok, na enega italijanskega pa 12. Za svoje otroke znajo Italijani dobro skrbeti.

GORIŠKI KADILCI

V januarju so goriški kadilci spihali v zrak 39 milijonov lir. Vsekakor lepa vsota. Financa se kljub temu pritožuje, da poraba tobaka pada in s tem dohodek države.

Toda to je svetoven pojav. Potrošnja tobaka se je na svetu znižala za 15 od sto. Začelo se je v Ameriki, češ da kajenje povzroča raka. Pri nas so pa vzroki v poslabšanih gospodarskih razmerah.

OSLI

Za veliko noč je nekaj prijateljev iz Nocerere v Srednji Italiji šlo na bližnjo božjo pot in po romanju zavilo v gostilno. Tu se je neki Alfonz Serio bahal, da si upa popiti 5 litrov vina hkratu.

Stava je bila sprejeta in Serio jo je tudi dobil, a ko je zvrnil poslednji kozarec, se je mrtev sesedel na tla.

DAVKOPLAČEVALCI SE PUNTAJO

Na Francoskem je nastalo velikansko gibanje nezadovoljnih davkoplačevalcev, ki ga vodi knjigarnar Poujade (Pužad).

Stvar je nalezljiva in je prešla tudi v Italijo. V pokrajini Vercelli se je na tajen poziv zbralo več tisoč kmetov in protestiralo zoper visoke davke. Pri tem so nastali nemiri in več ljudi je bilo zaprtih.

Ne pomaga nič, davke bo treba plačevati le bogatinom bi morali globlje v mošnje pogledati.

NOVICE

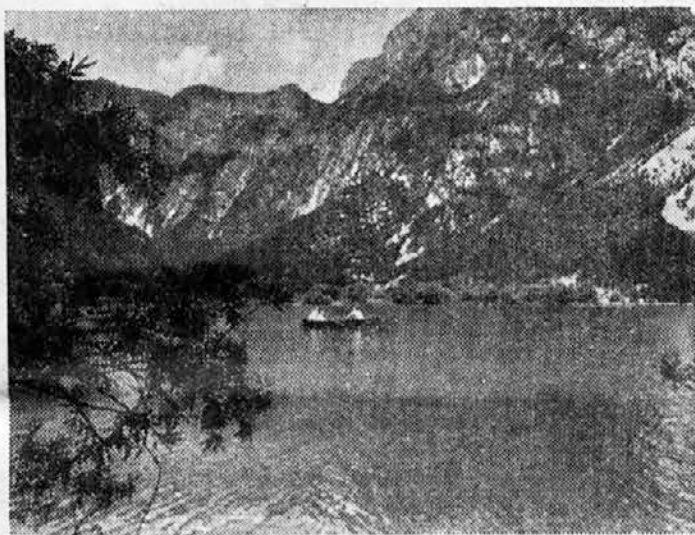
ZA 1. MAJ NA KITAJSKO

Kitajske delavske zveze so povabile Jugoslovane, naj pridejo v Peking praznovati 1. maj. Ti so sprejeli in krenili že na daljno pot. To so prvi stiki med kitajskimi in jugoslovanskimi delavci.

POMLAD V SNEGU

Letošnje vreme je res noro. Brali smo, da je v Avstriji in Jugoslaviji zapadel sneg in oviral promet na železnicah. Včeraj je snežilo tudi pri nas, tako na Opčinah. Snežinke so padale v goriških Brdih in Sabotin je pokrila bela odeja. V Vipavski dolini je toploter padel pod ničlo in ponekod je zemlja zmrznila.

Kmetom grozi nevarnost, da jim zamrejo posevki in odpade cvetje v sadovnjakih. Da bi preprečili škodo, kurijo na zemljiščih ognje.

Bohinjsko jezero z okolico

VESOLJNI POTOP

Za veliko noč je tudi v Furlaniji silno deževalo. V neki vaški gostilni so izletniki gledali mrko skozi okno. »Saj to je pravi vesoljni potop!« nekdo vzklikne.

»Kaj pravite?« se začudi očanec pri sedni mizi.

»Ali ne veste nič o Noetu? Ali ne veste, da se je njegova barka ustavila na gori Ararat?«

»Nič ne vem, k nam prihaja časopis z veliko zamudo,« puhne kmet iz pipe.

K NAM NAJ PRIDE

V Ameriki živi študent Evgen Suter, kateremu je pred kratkim umrl oče. Fantu je zapustil 385 tisoč dolarjev ali okrog 250 milijonov lir. Sin si je vzel od tega le 35 tisoč dolarjev in jih razdelil med reveže in nekatere socialistične organizacije. Ostali denar — je rekel — me ne briga!

K nam naj pride, ga že rešimo skrbi.

SPET LAŽEN DOKTOR

Riccardo Poli je zelo spreten možakar. Pod napačnim imenom je v Bologni odprl odvetniško pisarno, ki mu je nesla milijone. Postal je celo predsednik odvetniške zbornice. Bil je tako duhovit, da so mu pri neki kazenski razpravi v Forliju celo nasprotniki ploskali.

Ko je pa pred kratkim zahteval od nekega trgovca 2 milijona da ga reši dražbe, se je izkazalo, da ni bil nikoli doktor, in zato so ga zaprli.

Takih tičev frfota mnogo po Italiji. Zato bo ministrstvo odsej objavljalo sezname vseh maturoantov, doktorjev in inženirjev.

LEPO JO JE STUHTAL

Grof Mosabré je imel ob reki Loiri v Franciji krasen stoleten grad, ki ga je vojna močno poškodovala. Poslopje ni neslo nič. Četudi ni še dobil vinarja odškodnine, je moral plačevati na stotisoče davka letno.

Končno ga je minila potrpečljivost. Najprej je prodal vse, kar je bilo leseno, celo vrata, oknice in podboje, tako tudi kljuke. S tem je poravnal dolgove in z ostankom kupil 82 kg dinamita. Ko se je po novem letu približal gradu davkar, je grof zažgal razstrelivo. Zemlja je zabobnela in grad je zletel v zrak. Tako se je osvobodil davkov.

KRONE SE KOTALIJO

Na svetu vladajo danes samo še 4 cesarji: v Perziji, na Japonskem, Haile Selasije v Abesiniji in Bao Dai v Vietnamu.

Kraljev je več, v Evropi sedem. Od prve svetovne vojne do danes je propadlo kar 11 monarhij, med temi tudi Italija in Jugoslavija, ki sta postali republiki.

Na novo je nastalo samo eno kraljestvo, in sicer Libija v Severni Afriki.

NISO PRI ČISTI

Messaggero Veneto se je povzpел do trditve, da so tukajšnji Slovenci manjšina, ki se ji godi najbolje med vsemi narodnimi skupinami v Evropi.

To si upajo pisati ljudje, živeči v isti deželi z beneškimi Slovenci. V Beneški Sloveniji ni niti ene šole v materinem jeziku domačinov, slovenščina je prepovedana v vseh uradih, izriva se celo iz cerkev. Takih razmer ni zares nikjer v Evropi!

STRUPENA ŽENITNINA

Blizu Verone so obhajali veselo svatbo in pravkar pojedli dobro pečenko, ko se nekateri zgrudijo pod mizo. Kmalu je začelo vse zvijati po trebuhu in brž je moralo vseh 50 »ohcetarjev« v bolnišnico, kjer so jim zdravniki izprali želodce.

Preiskava je dognala, da je zastrupljenje nastalo, ko so meso kuhali v bakrenih posodah. Jedila je oblast zaplenila in svatbe je bilo konec.

Drobne vesti

Iz Gorice

MATURE

Zrelostni in usposobljenostni izpiti (mature) se pričnejo 20. junija ob 8.30 s pisмено nalogo iz italijanščine in se nadaljujejo po urniku, ki je nabit na razglasni deski liceja in učiteljsišča.

Privatisti, ki nameravajo polagati izpite, morajo najkasneje do konca aprila oddati v tajništvo prošnjo na kolkovanem papirju za 100 lir. Prošnje naj naslovijo na ravnateljstvo šole ter priložijo vse potrebne listine, ki so navedene na deski.

NOVO DELOVIŠČE V GORICI

26. aprila prične obratovati novo delovišče na zemljišču bolnice v ulici Vittorio Veneto. Zaposlenih bo 60 delavcev 76 dni. Kdor želj tu delati, naj napravi prošnjo na urad za delo v ulici Scodnik št. 1.

O ZAMENJAVI TABLIC NA VOZILIH

Doslej je zakon določal, da morajo posestniki zamenjati tablice na vozovih vsaka tri leta. V preteklem tednu pa je ministrstvo za javna dela odredilo, da odslej ni več potrebno tablice zamenjati, če so še dobro ohranjene. Do 1. maja jih je treba pribiti na vozove, ki jih še nimajo.

NABAVITE SI SEMENSKO TURSCICO

Pred kratkim smo pisali, da kmetovalci lahko dobijo semensko koruzo pri Kmetijskem nadzorništvu (ulica Duca d'Aosta). Država prispeva po 8 do 9 tisoč lir za stot, in sicer le za rumeno-turščico. Nadzornišstvo ponovno poziva kmetovalce, naj napravijo prošnje na posebnih obrazcih, ki jih dobe pri uradu. To naj napravijo čimprej, dokler je še kaj semenske koruze na razpolago.

Preobrat v zunanji politiki ZSSR

Nadaljevanje s 1. strani

Prav lahko bi bil zahteval od Avstrije vsaj ozemlje južno od Drave, kjer so Slovenci celo pri ljudskem glasovanju 10. oktobra 1920 dosegli večino. Ubogi Slovenci so imeli razen Francozov vse zaveznike zoper sebe. Proti sebi so imeli Angleže, proti zlasti Italijane, ki so se na vse kriplje trudili, da bi Nemci zmagali. O tedanjih volilnih nepravilnostih in sleparijah so izšle pozneje cele razprave.

Avstrijski kancler Renner je po glasovanju poslal v Rim brzojavko, v kateri se je toplo zahvalil za pomoč, ki je prinesla zmago Avstriji. In Renner je imel dovolj razloga za hvaležnost! Saj je nekaj mesecev prej sam ponujal Jugoslaviji ozemlje južno od Drave in predlagal, naj se glasovanje opusti.

POTREBNA JE DODATNA POGODBA

In res so Slovenci navzlic vsem volilnim goljufijam dosegli na tem ozemlju večino. Vsaj to nesporno slovensko zemljo bi bil Molotov po zadnji vojni lahko zahteval za Jugoslavijo. V resnici pa niso prisodili Sloveniji niti ene same vasi.

Imena Stalin in Molotov bosta ostala zapisana s črnimi črkami v zgodovini našega naroda. Tako je vseslovanstvo, ki vzbuja toliko strahu De Castru in laškimi nacionalistom!

V današnjih razmerah je dolžnost Rusije in ostalih velesil vsaj ta, da zajamčijo koroškim Slovincem pošteno in zares učinkovito manjšinsko zaščito. Naši rojaki danes niso enakopravni. Celotno dvojezični pouk v obstoječih nemško-slovenskih šolah je čedalje bolj ogrožen. Usoda Slovencev je odvisna od dobre volje nemške večine in raznarodovanja gre naprej.

Vesile naj krivično zapostavljanje našega ljudstva na Koroškem brezpogojno ustavi in za vso bodočnost onemogočijo. Avstrijski pogodbi je treba dodati podroben dogovor o zaščiti koroških Slovencev in velesile naj prevzamejo jamstvo, da se bo res spoštoval in izvajal.

Matična država je dolžna založiti vse sile, da se to zgodi. Danes, ko se njeni odnosi s Sovjetsko zvezo vidno boljšajo, to laže stori kakor prej. Jugoslavija nosi namreč pred zgodovino tudi odgovornost za usodo vsega naroda v zamejstvu.

Dopisi s Tržaškega

OPČINE

Neki »komisariat italijanske mladine« je te dni pozval slovensko prosvetno društvo na Opčinah, naj do konca meseca izprazni dosedanje sedišče. Tako zvani »komisariat« se sklicuje na neki odlok vladnega komisarja dr. Palamare, po katerem morajo vse nepremičnine, ki jih je posedoval fašistični režim postati last države.

Ne glede na to, da razpolaga danes s temi prostori društvo, ki je v komunističnih rokah, moramo pribiti, da je ravnanje oblastnikov krivično in vse obsodbe vredno. Kajti če zakoni predpisujejo, da mora stavba biti v državne roke, ni še s tem rečeno, da s mora vanjo vseliti »komisariat italijanske mladine«. Oblastva bi morala temeljito preučiti, kdo poslopije najbolj potrebuje in kdo ima največ pravice, da zanj zaprosi.

Potem ko so popolnoma spremenili narodnostno lice Opčin s tem, da so zgradili cela naselja ter se polastili vseh številnih ameriških hiš, hočejo sedaj vgnezditi v srce naše vasi italijanske mladince! Njihova požrešnost prav zares ne pozna meja.

Če se ne motimo, vsebuje londonski sporazum člen, ki pravi, da bodo tudi slovenske organizacije deležne državnih podpor, kakor jih dobivajo laške organizacije. Namesto tega moramo na žalost ugotoviti, da podpor ne dobi nikoder ni, ampak da slovenske organizacije celo mečejo iz dosedanjih sedežev. To naj bi bilo izvajanje sporazuma?

Upamo, da bodo oblastva pravočasno uvidela svojo zmoto ter ubrala resnejšo in pravičnejšo pot. Zgodovina je enkrat že pokazala, kam vodi politika najokrutnejšega raznarodovanja.

Naše prebivalstvo se je proti tem ravnanjem dvignilo kot en mož. Ne glede na politično pripadnost so vsi Openci prav radi poslali protest, ki je bil poslan vladnemu komisarju dr. Palamari.

O poteku dogodkov bomo pravočasno poročali.

DOLINA

V ponedeljek, 25. aprila, bodo v Dolini svečano proslavili desetletnico osvoboditve izpod fašističnega suženjstva. Občinski upravni odbor je pripravil podroben spored proslave, ki bo potekala v naslednjem redu:

V dopoldanskih urah položijo predstavniki občine vence na spomenike padlim v različnih vseh naše občine. Ob 9. uri se bo v dolinski župni cerkvi brala maša zadušnica za vse žrtve vojnih dogodkov. Popoldne ob 16. uri bo v občinskem domu slavnostna seja občinskega sveta. Svečanosti se zaključijo z veliko spominsko slovesnostjo pred spomenikom padlim v Dolini, kjer bo imel župar Lovriha priložnostni govor in bodo nastopili pevski zbori ter godbe iz vseh sosednjih krajev.

Občinski odbor vabi vse občane, naj se proslave polnoštevilno udeleže.

V vasi se do danes ni še poleglo ogorčenje ljudstva proti sklepu vladnega komisarja, da se naš industrijski tečaj ne sme spremeniti v redno šolo. Ljudje gledajo zaskrbljeno na ravnanje novih oblastnikov, ki kažejo malo razumevanja za naše gospodarske potrebe in prav nobene volje, da bi izvajali po-

sebni statut. Kam pridemo, če se bo ta politika nadaljevala?

Kar se tiče industrijskega tečaja, naj gospodje vedo, da smo Dolinčani to zahtevo postavili že bivši ZVU in zato ni nova. V vsakem primeru se redna šola mora ustanoviti, ker tako predvideva londonski sporazum. V ostalem smo precej zaskrbljeni, kako bo z našo mladino, ko je tako težko najti zaposlitve. Žalostno je gledati 17-, 18-letne fantičke, ki se po vasi sprehajajo brez dela.

Vlada bo morala res korenito spremeniti svoje dosedanje socialno politiko, če se hoče izogniti nevarnim posledicam.

NABREŽINA

V ponedeljek, 25. t. m. ob 10.30, bo v Nabrežini izredna seja občinskega sveta. Svetovalci bodo svečano obhajali desetletnico osvoboditve izpod fašističnega in nacističnega jarma ter se spomnili vseh onih, ki so v tem boju žrtvovali svoja življenja. Ob tej priliki bodo v občinskem domu vzdali dve plošči z naslednjim napisom: »Ob desetletnici osvoboditve v spomin padlim — Občina Devin-Nabrežina 1945-1955. Na eni plošči bo slovenski napis, na drugi pa italijanski.

JEZERO

Mnogokrat smo se že pritožili nad našimi razmerami, a doslej brez uspeha. Leta 1944 so zavezniška letala zbombardirala našo vasico, a še do danes čakamo, da nam dokončno popravijo porušena poslopja. Res je sicer, da so nam pred leti izplačali nekaj odškodnine, vendar smo ves ta denar porabili, da smo za silo popravili stanovanja. Kje je vse ostalo?

Sedaj se bližamo poletju in bomo še bolj občutili pomanjkanje zdrave ter pitne vode. Naša vasica je namreč ena izmed redkih naselij na Tržaškem, ki nima vodovoda. Naši predniki so bili še za časa »robote« zgradili v vasi vodnjak, katerega se na žalost še danes poslužujemo. Razume se, da nismo s tem zadovoljni, saj deževnica ne zadostuje več današnjim potrebam in je včasih celo nevarna za zdravje. Živina se mora zadovoljiti s kalom, kjer je voda zlasti poleti silno nezdrava. Zgodilo se je, da je živina prav zaradi slabe vode zbolela, kar nam je povzročilo neprecenljivo škodo, ker je živinoreja eden izmed najvažnejših virov naših dohodkov.

Poleg vsega tega bi bilo prav, da bi se občinska uprava malo bolj zanimala za naše ceste, ki so zelo slabo ohranjene. Mislimo, da ni to tako težko urediti.

Od občine ne moremo sicer zahtevati, da nam zgradi vodovod, ker vemo, da nima denarja. Za ceste pa lahko skrbi, vsaj dokler je še pri življenju Selad. Za vodovod naj pa zahteva pomoč države!

Imamo seveda še celo vrsto drugih potreb, a o tem bomo spregovorili kdaj drugič.

DEVIN

Prve dni maja pojde na dražbo gradnja ljudske hiše, o kateri smo že večkrat pisali. Stavbo bodo sezidali za štiri družine, ki sedaj bivajo v lesenih barakah ob poti v naše pristanišče. Na razpolago so približno trije milijoni lir, kar kaže, da bo novo poslopje zelo revno. Zgradili go bodo ob cesti na železniško postajo.

Domačini smo sicer s tem delom zadovoljni, ker bodo končno zginile barake, ki so prava sramota za našo vas. Nekoliko nas seveda moti, da pridejo na ta način do stanovanja družine, doseljene k nam v povojnih letih, medtem ko se marsikateri domačini morajo stiskati po luknjah.

Ob nedeljah in praznikih je pri nas promet zelo živahen. Letos opazamo veliko tujcev, predvsem Avstrijcev in Nemcev. Številni avtomobili in avtobusi neprestano švigajo po vaških cestah, ki so zato posebno ob praznikih zelo nevarne. Želeli bi, da bi policisti, ki jih v Devinu ne manjka, delali malo reda, kakor se je to dogajalo prejšnja leta. S tem bi bili tudi v veliko pomoč tujcem, ki kraja ne poznajo.

PRIREDITEV

Dijaki slovenske klasične gimnazije v Trstu prirede v nedeljo, 24. t. m., v BAZOVICI igro. Uprizorili bodo duhovito in zabavno veseloigro pisatelja Connersa: »ROXI«.

Igro režira prof. Jože Peterlin.

Predstava bo v farni dvorani, začetek ob 17. uri.

Slovenski dijaki, ki prinašajo slovensko besedo z velikim navdušenjem v naše vasi, vljudo vabijo vse Slovence na svojo prireditev.

IZLET SLOV. PLANINSKEGA DRUŠTVA

V nedeljo, 24. t. m., priredi Slovensko planinsko društvo iz Trsta izlet, da si njegovi člani in prijatelji ogledajo nekatere jame Bazovske planote in Glinšče. Za udeležence iz Trsta je odhod ob 8.30 z avtobusne postaje. Odhod iz Trebe je ob 8. uri. Izletniki iz Brega naj bodo ob 11. uri na Jezero.

Poleg članov in prijateljev so vabljene vsi oni, ki se zanimajo za lepoto kraških jam.

Dopisi iz Goriške

SLOVENCİ ČESTITAMO FURLANOM

V soboto zjutraj je v občinskih prostorih v ul. Crispi šlo na dražbo prvo veliko delo za zgradnjo namakalnega prekopa med Farto in Gradiško. Za prva dela, ki jih bo izvršilo goriško gradbeno podjetje Mattioli, je predvidenih nad 140 milijonov lir.

Poleti pa razpiše dražbo za zgradnjo drugega dela prekopa v znesku 75 milijonov.

Skupno bodo izboljšali 8 tisoč hektarov zemlje in vse bo najbrž končano leta 1960. Stalo pa bo državo dve milijardi in pol.

Slovenci pričakujemo, da se oblastva kaj kmalu spomni tudi naših Brd in Krasa ter čimprej preskrbe obmejnemu prebivalstvu vsaj zdrave pitne vode.

PREDAVANJE

O EGIPTU IN SV. DEŽELI

Na veliki torek je v dvorani Brezmadežne na Placuti predaval dr. Ludvik Čepin, ki se mudi že več let v Severni Ameriki. Orisal nam je razne zanimivosti iz Egipta in običaje ter značaj tamkajšnjega prebivalstva. Nato nam je govoril o čudežni Palestini ter v skioptičnih slikah pokazal Jeruzalem, Kalvarijo, Oljsko goro in Božji grob. Ob njegovem globokem predavanju smo se laže zveličali v skrivnosti Kristusovega trpljenja in resnice sv. Pisma. Priljubljenemu govorniku smo iz srca hvaležni za lepo predavanje, ker je z njim dvignil naše razumevanje velike noči. Želimo mu obilo božjega blagoslova v profesorskem poklicu v Ameriki. Želimo, da bi nas še obiskal.

Dopisi iz Goriške

SLOVENSKI OKTET

Svojim bralcem z veseljem sporočamo, da je slovenski oktet iz Ljubljane končno le dobil dovoljenje za pevski koncert v Gorici. Saj si je s svojim petjem pridobil v mednarodnem svetu že precej slovesa. V Gorici bo pel v soboto, nedeljo in ponedeljek.

IZ ŠTANDREŽA

Štandrežci smo se že večkrat pritožili nad goriško občinsko upravo, ki tako mačehovsko ravna z nami. Brezbrižnost za naše najvažnejše in najnujnejše življenjske potrebe nas še bolj boli, ker smo pred združitvijo z Gorico imeli lastno občino. Upravljali smo jo vzorno in privarčevali večje občinske premoženje, ki ga je podedovala Gorica. Med drugim je pobrala tudi našo vojno odškodnino. Zato res ne razumemo, da ni goriška občinska uprava doslej še napeljala vode v postranske vaše ulice.

Bliza se poletje in z njim vroči dnevi, ko zlasti štandreški vrtnarji potrebujejo mnogo vode. Koliko izgube časa, da moramo prevajati vodo na vozičkih. Preteklo je že pol leta, odkar je občinski svet sklenil najeti posebno posojilo ter napeljati vodo v stranske ulice. Sedaj pa molk in vse je ostalo pri obljubah. Gospodu županu in celotni občinski upravi kličemo, naj vendar že enkrat izvršita svojo dolžnost do občanarjev, čeprav so Slovenci.

Čudimo se tudi, kako da prefektura ne napravi reda. Zakon ji namreč nalaga dolžnost, da nadzoruje poslovanje občin.

Z VRHA

Vrhovci smo v zadnjem času nekam veselo in svobodneje zadihali, ker se nas je naše županstvo spomnilo z dejanji. Potrudilo se je, da ugotovi vsaj nekaterim našim gospodarskim potrebam. Danes vemo, da bo tudi pri nas v kratkem zasvetila električna luč. Tudi vaše ceste so deloma že popravili in jih še popravljajo. Končno so nam tudi plačali škodo, ki smo jo pretrpeli ob nesrečni Pellini mobilizaciji. Še nekaj nam leži zelo na srcu, a o tem spregovorimo šele potem ko dobimo elektriko.

IZ ŠTEVERJANA

Že velikonočni ponedeljek je zvalil veliko izletnikov iz Goriške in Tržaške v Števerjan, kjer so se veselo zabavali pri Štekarjevih, od koder je prav lep razgled po Brdih, na Gorico in Furlanijo. Še več ljubiteljev lepe prirode in briškega vina pričakujemo prihodnjo nedeljo, ko bo naš Števerjan morda že v polnem cvetju. Posebno obilno izletnikov pa pričakujemo v nedeljo 1. maja. Naši fantje in dekleta bodo proslavili letošnji praznik delovnega ljudstva z lepo pomladansko prireditvijo, če je ne prepreči kakor lani slabo vreme.

Najbolj se bodo veselili lepe briške prirode izletniki-pešci, ki jo bodo mahnili v Števerjan skozi Grojno čez brv nad Grojnico pri Čaldovem Dreju.

Tu bodo občudovali pridnost in delavnost naših kmetovalcev, lepo obdelane vinograde in breskvine nasade. Tudi grah bo ves v cvetju, veliko ga je in v štirih tednih bo dozorel.

Zanima nas, kaj bodo sklenili glede obrambe proti toči na seji konzorcija, ki bo ta teden v Krminu. Že v zadnji številki smo poročali, da je prijavilo vstop v to združenje velikoposestnikov iz naše vasi, Oslavja in Pevme. Le Štmaver se drži doslej ob strani.

DEŽELNI ODBOR KMEČKE BOLNIŠKE BLAGAJNE

V četrtek preteklega tedna je 21 predstavnikov naših občin izvolilo 11-članski deželni odbor kmečke bolniške blagajne preglednika računov in njegovega namestnika.

Predloženi sta bili dve listi. Zmagala je ona, katere nosilec je bil knjigovodja Marijo Ballaben. V njej je le en Slovenec, in sicer Mirko Lukman iz Sovodenj. Za znatno število slovenskih kmetovalcev je to vsekakor premalo. Krščanski demokrati si res ne znajo pridobiti naklonjenosti Slovencev, ker jih ob vsaki priliki ali popolnoma prezirajo ali premalo upoštevajo. V nasprotni listi so bili kar trije slovenski kandidati.

ŠTMAVER

Še vedno smo radovedni, kako se bo končno uredilo razmerje med Italijo in Jugoslavijo in kdaj se začne obmejni promet. Nam Goričanom ne kaže drugega kot potrpežljivo upati in čakati, da se pogajanja srečno zaključijo.

Razveselili smo se, ko se je z Dunaja vrnil naš rojak Gabrijel Devetak. Zvedeli smo, da je bil njegov tamkajšnji prvi koncert kronan z velikim umetniškim uspehom. O tem priča kritika, ki jo je napisal v najbolj razširjenem dunajskem dnevniku »Die Presse« profesor glasbe g. Jožef Bartosch:

»Pianist Gabrijel Devetak je podal na koncertu v dvorani Glasbenega društva poleg glasbenih del Bacha, Bussonija, Mendelsohna, Borhtlodyja, Chopina in Liszta, Martetnecejev Notturmo, tri Debussyjeve preludije, eno Ravelovo sonatino in prvič odigrani Ravnikov Notturmo ter Lipovškov Impromptu. Izvajanje je bilo v vsakem pogledu vzorno in brezhibno. Devetak, ki je prvič koncertiral na Dunaju, se je pokazal v polnem temperamentu ter se potrudil, da učinkovito odigra glasbeno umetnino. Posrečilo se mu je pridobiti dunajsko občinstvo že pri podajanju prvih del. V Devetaku smo spoznali mladega pianista, od katerega brez dvoma lahko pričakujemo še mnogo lepega.«

Zadovoljni smo bili tudi ob novici, da je naš domačin Vuk Angel kupil lepo in veliko posestvo g. Nemca iz Podgore. Po večletnem bivanju v tujini, kjer je pridno in vestno delal, se je naselil v našem Štmavru. K nakupu mu vsi čestitamo.

IZ SOVODENJ

V novem delovišču je zaposlenih 30 delavcev, ki bodo delali 51 dni. Material za popravilo cest je preskrbelo županstvo. Za delavske plače je predvidenih 1 milijon 30 tisoč lir. Sedaj bodo popravili tudi kapelice na pokopališču v Sovodnjah, na Peči, v Gabrijah in na Vrhu. Za ta dela bo občina uporabila prispevke, ki jih je dobila iz sklada za zimsko pomoč.

Izpiti na našem gospodinjstvem tečaju so bili 14. in 15. aprila. Tečaj se je zaključil 20. aprila. V nedeljo 24. aprila bo pa razstava,

ki bo trajala od 8. do 20. ure.

Na ogled bodo raznovrstna dela, največ pa osebnega perila. Dekleta so se naučila različnih načinov vezanja, šivanja in krojenja. Predvsem pa jih je zanimalo kuhanje.

Njihova vroča želja in prošnja je, da bi ta večerni tečaj spremenili v dobro in popolno gospodinjstvo šolo.

SEJA DEŽELNEGA SVETA

Deželni svet je v soboto sklenil najeti posojilo 400 milijonov lir, ker bi drugače, kakor je izjavil predsednik, ne mogli več plačevati niti uradnikov.

Odobrili so tudi prispevek 200 tisoč lir za združenje »Furlanija v svet«, prispevek po 20 tisoč lir za šolsko blagajno goriške in tržaške realne gimnazije ter isti znesek za spomenik žrtvam v Mauthausenu.

Nato so razpravljali o reformi kmetijskih pogodb, praznovanju 10-letnice osvoboditve ter o italijansko-jugoslovanskem trgovinskem sporazumu z dne 31. marca t. l. ter o obmejnem prometu. Vsa ta vprašanja sta sprožila svetovalca Bergamas in Poletto. Svetovalci so soglasno odobrili tri resolucije, ki jih je predložil predsednik dr. Culot. Komunisti niso uspeli, da bi se na poseben način proslavil spomin na Silvija Marenzija iz Tržiča, ki je bil odlikovan z zlato svetinjo. »Mi hočemo praznovati 10-letnico upora, ker ga pojmuje kot obrambo svobode proti vsem silam, notranjim in zunanjim, ki težijo za tem, da svobodo uničijo,« je poudaril dr. Culot v resoluciji, ki je bila soglasno odobrena.

Glede reforme kmetijskih pogodb je bil prav tako soglasno odobren predlog dr. Culota, v katerem deželni svet poziva parlament, da pohiti z novim zakonom o kmetijskih pogodbah.

Med razpravo o praznovanju 10-letnice osvoboditve je prišlo do preburnega in zato nedostojnega nastopa svetovalca g. Zorzeta iz Gradeža, ki pa je po rodu Istran. Slovenski svetovalec g. Bratuž je namreč na miren in lep način omenil, da bi se moral ob tej priliki proslaviti spomin na vse borce proti fašizmu in njegove žrtve. Prerazboriti nastop neopravičeno užaljenega svetovalca iz Istre je napravil na občinstvo in tudi na druge svetovalce izredno mučen vtis, ki sta ga skušala omiliti predsednik dr. Culot in odbornik dr. Querrini.

IZ PEVME

Veliko je bilo ljudi pri pogrebu Cirila Skoka, ki smo ga pokopali v petek, 14. aprila. Saj je ne še 42-letni pokojnik to tudi zaslužil. Bil je skromen, priden delavec, poštenjak, da danes malo takih, veren in skrben družinski oče. »Ni skalil bližnjemu vodo« — je rekel g. župnik, ko je na pokopališču orisal pokojnikovo življenje in hudo trpljenje, ki ga je vdano prenašal. V slovo so mu pevci zapeli nekaj žalostink. Zgodnja smrt tako mladega in priljubljenega moža je pretresla vso vas. Težko prizadeti družini, zlasti ženi, naše globoko sožalje! Naj vas tolaži in podpira Bog!

IZ PODGORE

Zopet enkrat se je razširila govorica, da bodo v kratkem zgradili vzpenjačo iz Gorice na Kalvarijo. Vsa naprava naj bi stala 30 milijonov lir. V ta namen hočejo ustanoviti delniško družbo. Bomo videli, ali bo iz te moke kaj kruha.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

KLODIČ

Pred kratkim so pri nas svečano otvorili novo cesto, ki vodi iz Klodiča skozi Seyce v Topolovo. Otvoritvi so prisostvovali državni in deželni oblastniki ter prefekt dr. Meneghini. Lepo in pametno je ob svečanosti govoril domači župnik č. g. Černet. Isto pa ne moremo reči o govoru občinskega tajnika Maršene, ki je blatil »filosofe«, kakor tudi ne zaslužio naše pohvale besede senatorja Tessitorija. Ni nam všeč, da nekateri gospodje spreminjajo take slovesnosti v politične shode.

Promet na novi cesti je otvoril čedadski župan in senator Pelizzo. Prerezal je trak, ki je bil razpet čez cesto. Ministrstvo za javna dela je dalo za zgradnjo nove ceste 45 milijonov lir. Cesta pa kljub temu ni najbolje zgrajena, saj jo na nekaterih mestih podpirajo leseni stebriči, ki prav gotovo ne bodo dolgo držali.

LANDAR

Na velikonočni ponedeljek je vsako leto cerkveno opravilo v starodavni, zgodovinski cerkvi sv. Ivana v Landarski jami. Ker je bilo letos lepo vreme, je prišlo v landarski E-mavs na tisoče izletnikov iz vseh krajev Beneške Slovenije, Furlanije in Goriške. Le

škoda, da se je praznik v zadnjih letih sprevrgel v navaden semenj s plesom. Središče na žalost ni več cerkev sv. Ivana, kjer se daruje le ena tiha maša, ampak Tarčet, kjer plešejo tik zgodovinske »Castre« slavnih Landarske banke. Jama pa je žal zelo zanemarjena in zapuščena. Pred kratkim so neznani malopridneži razbili vhodna vrata in pometali več stopnic v prepad.

SREDNJE PRI SV. LENARTU

V vasi Preserje se je na velikonočno jutro zgodila velika nesreča. Ko se je Štefa nova gospodinja povrnila od zgodnje maše, je našla 16-letnega sina Pavla Vinorča obešenega in že mrtvega.

Rajni Pavel je bil gojenec državnega zavoda za sirote v Čedadu in je nekaj dni pred veliko nočjo prišel domov na počitnice. Ko ga je mama vprašala, ali pojde k prvi ali drugi sv. maši, ji je odgovoril, naj gre ona k prvi, češ da on ostane doma za varuha in pojde k veliki maši.

Pavel je bil priden in izredno nadarjen fant. Vsi se sprašujejo, kaj je gnalo vzornega dijaka v nezgodno kruto smrt. Solal se je na stroške vlade kakor stotine naših dijakov iz Beneške Slovenije.

Užalosteni družini izrekamo globoko sož-

lje, ljubi Bog naj ji da moči, da preboli težki udarec.

ŽABNICE

Velikonočne praznike smo obhajali ob precej zadovoljivem vremenu. Lepo je poteklo običajno Vstajenje ob mraku na veliko soboto. Na veliko noč je naš pevski zbor pel prelepo Tomčevo latinsko mašo: »Resurrexit«.

Tiste dni je bil skozi vas nenavadno živ promet. Bil je pravcato dirkanje prevoznih sredstev vseh vrst in iz raznih držav. Samo na velikonočni ponedeljek so na avstrijsko-italijanski meji (na Kokovem) sešteli približno 80 avtobusov, preko 2000 avtomobilov in še večje število motorjev, ki so se vračali iz Italije. Povečini so bili seveda Avstrijci, ki se dokaj radi zabavajo ob dobri kapljici v sosedni Italiji. Saj jim to ob velikonočnem času še prav posebno tekne. Kako jim bo šele tedaj, ko bodo zares svobodni in neodvisni!

Preteklo soboto sta si v naši farni cerkvi obljubila večno zvestobo g. Sivec Franc in gđc. Sivec Justina z Libušnjega nad Kobari-dom. Nevesta je sestra znanega mlekarja in organista Franceta v Ukvah. Ženin je zelo priden rokodelcec, ki si je ob trudu in znoju sezidal lepo hišo nasproti župnišču. Novoporočencema obilo sreče in božjega blagoslova na novi življenjski poti.

Spomini iz starega Trsta

NOVICA SE ŠIRI

Takrat ni bilo niti železnice niti brzojava, da bi ljudje lahko zvedeli o dunajskih dogodkih. V Ljubljano je to novico prinesel dne 16. marca tržaški trgovec Karel Kranc. Ta je že nosil v gumbnici belo kokardo, znak dunajske narodne straže. Še isti večer, bil je četrtek, je ljudstvo začelo razgrajati in pobijati šipe veljakom, ki so bili znani kot hudi pristaši Metternichove absolutistične vladavine. V gostilni »Pri citroni«, kjer stoji danes hotel »Union«, so se že spoprijeli pristaši »konstitucionar«, kakor so pravili ustavi, in starokopitneži.

S Kranjske so popotniki prinašali čudne novice tudi na Tržaško. Razni zakotni pisarji, po vseh so bili znani kot »kozji dohtarji«, so pripovedovali, da zdaj ne bo dva meseca nobena postava prav nič veljala in da bo lahko vsak delal, kar bo hotel.

Ozračje je postajalo vedno bolj napeto. V mestu so pričakovali vsakotedensko četrtkovo pošto z Dunaja, ki bo povedala kaj bolj gotovega. V četrtek, 16. marca, niso nekateri več zdržali. Proti večeru je vedno številnejši sprevod meščanov in okoličanov hitel proti obelisku na Opčine, da ustavi postiljona. Vse nemirno pričakuje, že je šlo proti polnoči, ko se zasliši konjski topot. Pridirja poštna kočija. Tisoč glasov ji zavpije: »Alt, stoj!« Ves preplašen zleze postiljon s kozla in v gneči komaj odgovarja pol slovensko pol italijansko na stotera vprašanja. Ko pove, da ljudstvo zahteva narodno stražo in svobodo tiska, začnejo vsi vzklikati in z glasnim »hurà« drveti po bregu proti mestu. Množica sama ne ve, kaj hoče in vpije »Luči ven!« Tu pa tam se začnajo na oknih prižigati sveče, od nekod bijejo plat zvona, vse hru-

mi. Ponekod zažvenketajo šipe na oknih, množica se vali z godbo na čelu pred guvernerjevo palačo. Grof Salm pomirja meščane. Ljudi na ulicah je vedno več in silijo proti škofijski palači. Pred »Tergesteom« se zbira drugi naval. Poznejši politik Fortis skoči na kavarniško mizo in v hrupnem nagovoru navduši množico, naj se proglasita dan za praznik in naj se po mestu nalepijo lepaki z ljudskimi zahtevami. Ob štirih zjutraj se šele poleže vrvenje po ulicah. Mladina pa teka po Korzu in lepi lepake z novo besedo »konstitucija« in »svoboda«.

VESELJE KIPI

Drugi dan je bilo vse še bolj pokoncu. Večina je dajala duška veselju, četudi ni prav nič vedela, kaj pomeni beseda »konstitucija«. Zvonovi so zvonili po vseh cerkvah. Vse, kar je spominjalo na osovraženega ministra Metternicha, je izginjalo. »Hotel Metternich« na nabrežju je že čez noč spremenil tablo in ohesil novo z napisom »Hotel National«. Ko se je razneslo, da stoji v »Tergesteu« Metternichov kip, se je spet zbrala povorka, da bi ga razbila. Pred palačo pa je demonstrante sprejel Lloydov predsednik Bruck in povedal, da so kip že odnesli na podstrešje. Množica jo mahne zdaj proti pristanišču, kjer je bil zasidran parnik »Metternich«. Znesli bi se bili nad njim, da ni pravočasno in previdno odplul. Demonstranti so le grenko pljuvali v morje.

Proti poldnevu so se Tržačani spet zbrali na Velikem trgu, kjer je guverner grof Salm z balkona mestne hiše prebral besedilo vladnih obljub. Zvečer so pa vsi »boljši« meščani hiteli v gledališče k svečani predstavi. Beli trakei v ženskih laseh in bele kokarde v gumbnicah gospodov so kazale, kako je vse

revolucionarno navdihnjeno. Med opero so peli tudi himno na čast papežu Piju IX., ki je prvi izmed italijanskih vladarjev dal ustavo. Ko so pevcu peli, so navdušene dame zvezale robce in dragocena ogrinjala iz lože v ložo kot v nekaj venec, ki naj pomeni, da veže od zdaj naprej vse ljudi enakost in bratstvo. Žal, se je le prekmalu pokazalo, da so taki iz veselja spleteni venci le slaba vez.

Ena izmed prvih pridobitev 1. 1848, ki je tedaj politično še naivne duhove najbolj razveselila, so bile posebne ljudske straže.

»NARODNA GARDA«

Ljudje smo pač že taki, da brž ko se kje sliši o kakih rabukah, bi že vsakdo rad nosil puško in uniformo. Dunajska vlada je že marca 1848 dovolila, da se smejo meščani in dijaki oborožiti. Narodna straža naj bi skrbela za javni red in mir; ljudstvo pa je v svoji »narodni gardi« videlo jamstvo, da misli vlada resno izpolniti obljube o ustavnih svoboščinah. Po vseh mestih in večjih občinah so se začele ustanavljati narodne straže. Pristopali so moški od 19. do 50. leta, razen duhovnikov, poslov, dninarjev in rokodelskih pomočnikov; slednji niso smeli vstopiti v gardo, ker so jih imeli za preveč revolucionarne. (Nadaljevanje)

MESOJEDNA EVROPA

V Zapadni Evropi pride letno po 41 kg mesa na osebo. To je ravno polovica potrošnje državljana ZDA, ki zaužije povprečno letno po 82 kg.

V Evropi so velikanske razlike med posameznimi državami: letna potrošnja mesa v Franciji znaša na osebo 68 kg, na Danskem 59, v Angliji 56, v Švici 48, v Norveški 33, v Nizozemski 32, v Italiji 18, v Grčiji 15.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Charles Vildrac: *Ladja Tenacity*

»LADJA TENACITY« je iz francoščine prevedena igra v treh dejanjih. SNG za Tržaško ozemlje jo je igralo že po raznih okoliških odrih, v nedeljo pa jo je izvajalo dvakrat zaporedoma v Avditoriju v Trstu. Režirala jo je Nada Gabrijeličeva. sceno pa je pripravil Jože Cesar.

Vsa tri dejanja se gode na istem prizorišču; v gostilni. Pa to nič ne moti. Prizorišče je mojstrsko zamišljeno in izdelano. Ko gledamo igro, smo kar prepričani, da kukamo skozi skrito odprtino v notranjost kake gostilne v pristaniškem mestu in pasemo svojo radovednost, kaj se bo v njej zgodilo. Svetlobni znaki, ki se vidijo skozi gostilniška okna, nam dajejo vtis, da drse mimo hiše po ulicah avtomobili. Ladjske piščali je slišati: ladje prihajajo in odhajajo. Tu pa tam se prizor poživijo z oddaljenim petjem in godbo. Prav slišati je dež in nevihto od zunaj. Za vse je lepo poskrbljeno, povsod

je opaziti resno skrbnost in roko režiserke in scenografa.

Igra ni samo prevedena v naš jezik, ampak je tudi ponašena; to se pravi, da so imena krajev in ljudi prirejena tako, da odgovarjajo našim krajem. Ceravno ni nikjer rečeno, da se zgodba odigrava v Trstu, vendar imamo vtis, da se. To ji daje od vsega začetka veliko prednost: poveča zanimanje.

Vidimo dva mlada fanta s Krasa, kako prideta s culama na hrbtu v mesto, da se vkrcata na ladjo Tenacity in se z njo odpeljeta v Avstralijo iskati boljši kos kruha in srečo. To sta fanta Drejče in Ivan. Ladja pa odhaja šele čez 14 dni. V teh 14 dneh se dogodi vsa zgodba naše igre. Ne gresta več domov, počakala bosta kar v mestu na odhod ladje. Nastanita se v gostilni pri šjori Pini. Tu je zala natakariča Tereza. Resni Ivan se takoj zaljubi vanjo. Ona pa je površna v takih stvarih. Ivanove resne besede in čustva jo res nekoliko ganejo, a ne navdušijo. Daje mu sicer upanje, vendar jo bolj fantovski in odločni Drejče. To o prvi priliki premami in osvoji. Teden dni skrivata to nekam na hitro dozorelo ljubezen. Lahno jima očita vest, da sta izdala Ivana, ki jima je zaupal. Pa samo nalahno. Ta površnost in lagodnost je sploh značilna za osebe te zgodbe. Prav na lahno vzamejo vsako stvar: svojo vest in tudi lastno življenjsko »filozofijo«. V tem je igra moderna. Prav dobrih in prav slabih med njimi ni. Najbolj trden in načelen je le Ivan in prav ta »potegne kratko«. Tereza in Drejče jo na skrivaj po francosko odkurita. Kam? Kamorkoli. Gresta brez življenjskega načrta. Nekam pač. Drejče pusti Ivana samega iti v Avstralijo, čeravno ga je prej prav on pregovoril, da se je odločil za tako dolgo pot. Ivan se na vse to skromno razjezi in odide na ladjo. In zgodbe je konec.

Igra torej nima izrazitih dramatičnih zapletov in razpletov ter dramatične napetosti. Odvija se pred nami kot film skoro vsakodnevnega življenja. Gledalcu ne zastaja diha ob vprašanju, kaj se bo pa zdaj zgodilo. Bo že kako. Prisostvovanje igri zatorej ne zahteva gledalčevega sodelovanja, ne povzroča napona duha. Zene nas le lahna radovednost. Zgodba skoraj zabava. Igra je taka, da daje režiserju prosto pot za razlago: ali jo obrne bolj v resno ali bolj v zabavno plat. Nada Gabrijeličeva se je kot režiserka bolj oprijela prve razlage. Zato se nam zdi, da je igra izpadla nekoliko prereno. Zlasti podobi šjore Pine kot gostilničarke in šjora Berta kot samoukega gostilniškega »filozofa« bi bili lahko še več pripomogli k vrednosti in tako k učinku igre, če bi bili zamišljeni manj čustveni in bolj odrezavi.

Kulturne vesti

Letos bodo v Sloveniji izdelali šestnajst kratkih filmov, med drugim tudi naslednje dokumentarne filme: Od Blok do Planice, ki bo prikazal razvoj smučarskega športa na Slovenskem; Sportni ribolov, ki bo prikazal ribje bogastvo v naših vodah in lepote naših rek; poučni film o naših gozdovih, ki bo obravnaval lepote in bogastvo naših lesov, ter barvni film, ki bo prikazal slike ljudske umetnosti na panjskih končnicah.

Ameriška Akademija za filmsko umetnost je proglasila za najboljšega lanskega filmskega igralca Marlona Branda, in sicer za njegovo glavno vlogo v filmu Na obali. Za najboljšo lanko filmsko igralko je priznala Grace Kelly, in sicer za njeno naslovno vlogo v filmu Dekle z dežele. Za najboljšo stvaritve stranskih vlog sta bila nagrajena Eva Marie Sant za vlogo v filmu Na obali in Edmond O'Brien za vlogo v filmu Bosonoga grofica. Za lanske najboljši film je bilo proglašeno ameriško delo Na obali, ki ga je režiral Elia Kazan, njegovo zgodbo pa napisal Budda Schulberg. Film je požel kar sedem nagrad, med drugim za zgodbo, režijo in kamero. V nagrajenem delu nastopa tudi naš rojak Karl Malden.

V Ljubljani je pred nedavnim umrl profesor za ženske bolezni in porodništvo ter član Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Pavel Lunaček. Pokojni je znan po svojih zdravniških razpravah in kot zdravstveni organizator. Med drugim je napisal učno knjigo o porodniških operacijah. Za opravljeno znanstveno delo je dvakrat prejel Prešernovo nagrado.

24. marca je bila 50-letnica smrti začetnika znanstvenega leposlovja Julesa Verna, ki je znan po svojih silovito bujni domišljiji, povezani s tehničnim znanjem. Napovedal je mnoge izume in odkritja. Do zdaj so se uresničile njegove napovedi o gradnji letal, podmornic, helikopterjev, daljnometnega topništva, plastičnih snovi, televizije, po radiu vodene atomske bombe in o potovanju okrog sveta v 80 dneh. Verne je predvideval tudi medplanetarne polete in gradnjo umetnih satelitov zemlje.

Ljubljansko Mestno gledališče je odpotovalo na gostovanje po Koroškem. Nastopilo je v Celovcu. Zitarji vesi, Borovljah in Točah s Pugetovo komedijo Srečni dnevi.

KONCERT MLADIH TALENTOV

Glasbena Matica v Trstu priredi v torek 26. aprila ob 20.30 uri v Avditoriju v ul. T. Romano koncert dveh mladih glasbenih talentov: 15-letnega violinista Janeza Bokavška in 16-letnega pianista Acija Bertonalja.

Vabila so na razpolago v soboto in nedeljo od 11. do 13. ure, v ponedeljek od 11. do 13. ter od 16. do 19. ure, v torek od 11. do 13. in od 16. do 20.30 ure v ul. Roma 15/II. Vabila dobite tudi v tobakarni Prosen pri sv. Ivanu, v drogeriji Scheimer v Barčevljah ter na Opčinah v pekarni Cok.

Kulturno sodelovanje

Našo rojak s Proseka slikar Bogdan Grom, ki je pred kratkim imel razstavo svojih umetniških del v Milanu, je na veliki torek predaval po italijanski televiziji o okrasnih in slovenskih velikonočnih pisnicah. Prikazal je slikovite in bogate ornamente, ki krasijo naše velikonočne pirhe, ter razložil postopek črkovanja. Krasitev velikonočnih pirhov spada med stare slovenske navade ter je izraz pristne ljudske umetnosti. Mnogi nabiratelji narodnega blaga so iz naših pisanic napravili prave umetnostne zbirke.

Od 11. do 25. marca je bila v ljubljanski Moderni galeriji razstava japonskega barvnega lesoreza iz 18. in 19. stoletja. Razstava je vzbudila izredno zanimanje, ker je prikazovala najboljše stvaritve japonskih umetnikov iz obdobja, v katerem je japonski lesorez dosegel važne oblikovne in tehnične izpopolnitve.

V začetku aprila je slovito pariško Ljudsko narodno gledališče gostovalo v Ljubljani s Corneilleovim Cidom in Molierevim Don Juanom. Obe predstavi sta doživeli blesteč uspeh. To gledališče premore danes najboljšo igralsko skupino v Franciji. Imena nekaterih članov so znana po vsem kulturnem svetu. Vodi ga znameniti igralec in režiser Jean Vilar, kateremu je uspelo ustvariti novo smer v igralski umetnosti. Po njej sta igralec in besedilo postala spet najvažnejša činitelja v igranju. Nadaljna Vilarova zasluga je, da je znal pritegniti v gledališče široke kroge novega občinstva ter s tem približati umetnost ljudstvu. V njegovi igralski skupini je tudi odlični filmski igralec Gerard Philippe, katerega poznamo iz filmov Idiot, Kartuzija v Parizu, Fanfan la Tulipe, Rdeče in črno, Lepotice v noči itd.

Pred nekaj dnevi so v Ljubljani zaključili razstavo sodobne nemške grafike: 36 umetnikov je vsega skupaj razstavilo 163 del: lesorezov, litografij, risb, jedkanic in akvarelov. Med razstavljalci je bilo tudi marsikatero svetovno pomembno ime n. pr. Erich Heckel, Karl Hofer, Otto Dix, Gerhard Marcks itd. Razstava je nudila obiskovalcem popoln pregled o delu in snovanju sodobnih, še živčnih nemških grafikov treh pokolenj, pripadajočih različnim umetnostnim smerem.

Sinfonični orkester Slovenske filharmonije bo konec maja in v začetku junija imel nastope v nekaterih italijanskih mestih, med drugimi v Aquili, Sassariju in Bariju.

VZGOJNI KOTIČEK

OBLEKA

Pravijo, da obleka dela človeka. Ali to drži? Mislim, da ne. Obleci reveža v odlično obleko, pa ostane siromak. S tem pa ni rečeno, da je vseeno, kako si oblečen. Nasprotno! Saj je prva zahteva omike in olike, da boji obleka snažna in dostojna. To pravilo velja tako za moške kakor za ženske. Biti dobro oblečen se pravi biti solidno oblečen. Mislim namreč tako oblečen, da ne vlečeš oči nase.

No, za nas moške se ni bati, da bi vlekli oči nase, saj smo glede mode veliki siromaki. Ali se spominjate, kakšni avtomobili so vozili pred štiridesetimi leti? Če jih primerjamo z današnjimi, so bili prave pošasti. Za avtomobil si je moški znal izmisliti praktično, elegantno in moderno linijo, zase pa si ne more izmisliti obleke, ki bi bila praktična in čedna. Edino to mu je uspelo v dolgih desetletjih, da je odpravil visoke, trde ovratnike, ki so bili posebno v poletnem času prava španska inkvizicija. Ali ni čudno, da se pa na žensko tako dobro razume? Saj so večina vseh ženskih modnih novosti in norosti krivi prav moški.

Da, ženska moda je podvržena silnim pretreslajem, zato pa tudi nj nazadnjaška, kot je moška. Res je, da si iz sleherne mode ohrani ono, kar je praktično. Priznati moramo mi nazadnjaški moški, da so ženske povečini dobro in praktično oblečene in je prav, da se ravna po modi. Toda nespametno je, če se ravna po neumni modi. Nič ni bolj zabavnega kakor gledati kako »moderno« damo, ki obesi nase vse moderne iznajdbe velikih modnih salonov,

ne glede na to, če ji pristaja ali ne. Kar morda pristaja 18-letni deklici, se ne poda tebi, petdesetletni mamici. Če si okrogla in lepo zalita, ne oblači svetlih, belih in križastih tkanin. Sama sebi lahko zaupaš, koliko let ji je odkukala kukavica. Pa še nekaj. Če hočeš biti elegantna, ni treba, da imaš tri omare oblek. Bolje manj, pa tiste okusne in — plačane.

Treba je tudi vedeti, kako se je treba obleči za posamezne prilike. Danes smo sicer v tem oziru bolj praktični kot nekdanj, vendar moški tudi v današnjem modernem času ne bomo šli na obisk v kratkih hlačah in v poletni srajci. Kam pa pride mo! Nekaj dostojnosti mora pa še vendar ostati iz starih, dobrih časov. Vsekakor je važno, da je vsaka obleka, ki jo nataknejo nase, snažna in brez madežev. Moški smo v tem pogledu tu pa tam preveč malomarni. Ali ste že srečali kdaj kakega gosпода, ki je imel na sprednjem delu suknjiča cel jedlini list? Včasih lahko opazite na kakem suknjiču sledove pečenke, nadevane paprike, sardin, terana itd. Pa kako dobro se počutimo v takem suknjiču! Kar bolj domače je. Seveda, kaj si mislijo drugi o nas, tega ne vemo.

Pa še nekaj o kozmetiki. Nisem proti temu, da si ženske nekoliko olepšajo obraz, toda brez pretiravanja. Na debelo namazana šminka in pa tiste zaokrožene rdeče ustne, ki segajo skoro do brade, pristojajo pustnim šemam. Paziti moraš vsekakor na to, da imaš vedno očiščene nohte in oprana ušesa. Drugače še tako lepa obleka ne pride do veljave.

GOSPODARSTVO

Kako živi kmet v Rusiji

Kljub pospešeni industrializaciji in sorazmerno visoki stopnji, ki jo je že dosegla, živi danes od kmetijstva v Rusiji še vedno nad polovico ljudi, to je nad 100 milijonov duš. Ti so neenakomerno raztreseni po prostrani državi: bolj gosto v zapadni in južni evropski Rusiji, posebno v Ukrajini, redkeje v ostalih predelih, kot v Sibiriji in na severnih planjavah.

V zadnjih 25 letih, to je od začetka ustanavljanja kolhozov (kol — kolektivno; hoz — hojajstvo, skupno gospodarstvo) so bili veliki premiki kmečkega prebivalstva: kdor se je količkaj protivil nasilnemu kolhoziranju, je bil pregnan v Sibirijo ali v severne kraje, če ni še bolj žalostno končal. Te milijonske armade pregnancev so začele pridobivati za kmetijstvo dotlej še nikdar obdelane planjave in celotna kmetijska površina je zelo narasla. Zadnji dve leti pišejo in govorijo o kmečki naselitvi na velikanskih površinah Kazakistana, kjer naj bi pridobili za poljedelstvo kar 30 milijonov hektarjev do sedaj še neobdelane zemlje: torej več kot ima cela Italija kmetijske površine.

Zemlje je v Rusiji dovolj, ki pa je bila za kmečki življenj vedno zelo skopa.

Komaj dobrih sto let je preteklo, odkar je bil ruski kmet osvobojen pravega suženjstva, ko je bila izvedena pod carjem Aleksandrom Osvoboditeljem prva agrarna reforma. Kljub reformi pa je dobil kmet le toliko zemlje, da ni mogel na nji ne živeti in ne umreti. Večji del je še vedno ostal v rokah veleposestnikov in kmet se je moral udinjati na bližnjem veleposestvu, da ni izhiral. Ustanovljen je bil »krestjanski bank« (kmečka banka), ki naj bi dajal kmetom kredit za dvig gospodarstva in dokup nove zemlje, a zaradi korupcije ni ta banka uresničila niti desetine zastavljenih ciljev. Kmet je ostal lačen zemlje in to lakoto po njej so boljševidi spretno izrabili: obljubljali so vse mogoče, v začetku v marsikaj privolili, končno pa stisnili kmečki življenj v kolhoze.

KAKO JE V KOLHOZIH?

Rusko gospodarstvo ni danes več zagonetno vprašanje, kot je bilo v Stalinovi dobi. Danes vemo, da v Rusiji vlada veliko pomanjkanje mesa, masla, mleka, sploh proizvodov iz žvinozere. Saj kupuje Rusija te predmete v zapadni Evropi (Franciji, Nizozemski, Danski), v Južni Ameriki, Avstraliji in Novi Zelandiji. Vemo, da v Rusiji primanjkuje sladkorja, saj so ga pred kratkim kupili 2 milijona kvintalov na Kubi.

V zadnjem času pa je bilo v Rusiji tudi precej komisij z zapada, ki so si ogledale predvsem to, kar so jim hoteli pokazati, a so vendar mnogo videle. Predvsem si lahko napravimo sliko, kako živijo kmetje v kolhozih.

Kolhozi razpolagajo z velikanskimi površinami najboljše zemlje, katero obdelujejo deloma s stroji, deloma z živalsko vprego, največ pa ročno. Prav redki so kolhozi, ki imajo za silo dovolj strojev, še redkejši pa so tisti, ki bi imeli za te stroje izvežbane voznike in pa lope, kjer bi te stroje shra-

njevali, popravljali itd. Nekoliko bolje so opremljene »strojne stanice«, ki opravljajo za kolhoze brez strojev glavna opravila, kot oranje, setev, košnjo in žetev.

Člani kolhozov delajo v oddelkih, brigadah, pod strogim nadzorstvom brigadirjev, ki zapisujejo čas za opravljeno delo in pazijo, da vsak kolhoznik doseže »normo«, ki je predpisana za določeno delo in človeka. Norme so visoke in doseže jih lahko samo krepka in zdrava oseba. Umljivo je, da tak delavec ni s srečjem pri delu, a ruski kmet tako delo prenaša: saj se mu ni nikdar dobro godilo in je moral garati in slabo živeti.

Kolhoznik dobi od kolhoza prejemke v plačilo za svoje delo. A to ni edini njegov dohodek. Več mu doprinese njegova ohišnica. Vsaka kolhozniška družina razpolaga namreč z ohišnico v izmeri pol hektarja. Kar se na tej ohišnici pridelava, s tem prosto razpolagajo kolhozniške družine, ki odvečne pridelke lahko prodajo na kolhozniških trgih.

Te ohišnice najjasneje kažejo, česa je spodobno svobodno delo. Vse so skrbno obdelane kot pravi vrtovi. Na tem pol hektarju zemljišča redijo po eno do dve kravi, po 1 do 4 prašiče, jate perutnine, domače zajce, pridelajo mnogo zelenjadi, sadja itd. Primanjkljaj krme, kot sena, slame in tudi zrnja krijejo z nakupi pri domačem ali bližnjem kolhozu. V obdelovanju ohišnic si kolhozniki tudi medsebojno pomagajo.

Ruskega kmeta vzdržujejo predvsem te ohišnice, pridelki iz kolhozov pa potujejo v glavnem v mesta in industrijska središča. Na kolhoznike se razdeli le malo pridelkov iz kolhoza; najprej vzame država svoj del za plačilo davkov, drugi del pobere država kot

»obvezni odkup«, nadaljnji del dobi strojna stanica kot plačilo za opravljeno strojno delo, precejšen del gre v socialni fond za vzdrževanje nezmožnih, mnogo gre upravnemu osebju in v razne rezervne fondе. Ostanek pa se razdeli kolhoznikom na podlagi opravljenega dela.

Sedaj so nam tudi razumljive številke iz statistike žvinozere: nad polovico goveje živine in prašičev spada v privatni sektor, ker redijo to živino na ohišnicah, torej manj ko polovica v kolhoze.

Če bi ruski kmet razpolagal z večjo površino zemlje, kjer bi svobodno delal, bi Rusija ne uvažala hrane, temveč bi je lahko svojim državljanom mnogo več privoščila in celo izvažala.

RDEČICO PRI PRAŠIČIH

lahko preprečimo s pravočasnim cepljenjem, ki navadno zaščiti žival za dobo 4 mesecev. Sedaj še nimamo zanesljivih zdavil, s katerimi bi ozdravili na rdečico obbolele živali.

Zato moramo prašiče zaščitno cepiti. Če se prašičerejci v vasi dogovorijo in istočasno dajo cepiti svoje prašiče, bodo s tem strošek za cepljenje znatno zmanjšali, saj se lahko zmenijo z žvinozdravnikom.

KO SADNO DREVJE ODCVETI,

ga poskropi z raztopino modre galice in apna z dodatkom »gesarola«. Za 100 litrov raztopine potrebuješ pol kg modre galice in primerno količino apna ter 200 g »gesarola 50« ali pa 1 kg »gesarola z 10% DDT«. S tem škropljenjem boš uničil kali raznih boleznih in tudi različen mrčes.

Proti črvičnosti hrušk in jabolk pa boš moral še pozneje škropiti, in sicer od 10.—15. maja vsakih 10 dni do konca junija. To škropljenje moramo zato večkrat ponoviti, ker se ne pojavijo istočasno metuljčki (zavijača), ki povzročijo črvičnost: nekateri vzletijo že okoli 10. maja, drugi pa ostanejo v prezimnem stanju vse do konca junija. Proti tem metuljčkom in njih zalegi je učinkovit »gesarol 50«.

Športni pregled

Pretekla nedelja je bila za italijansko nogometno ligo zelo značilna. Naša predvidevanja so bila tokrat na mestu. Ni bilo prav nobenih posebnosti in presenečenj. Danes lahko trdimo, da je odšel italijanski nogomet na predčasne počitnice, ki bodo skoraj gotovo trajale do prihodnje jeseni. S porazom Fiorentine z Atalanto (5:1), Juventusa z Udinese (1:1) in Interja z Genovo (4:0) se je prvenstvo dejansko končalo. Zakaj?

Cisto enostavno! Prvak je že znan, žrtvi sta tudi skoraj gotovo znani: »Zakaj bi se sploh še borili«, se sprašujejo igralci. In res malokdaj se je zgodilo, da bi nogometno prvenstvo tako malo razburjalo ljubitelje žoge. Take razmere prav gotovo ne koristijo niti kvaliteti italijanskega nogometa niti športni javnosti. Kako se more sploh zgoditi, da resna Fiorentina zgubi kar s primitivnim izidom igro z negotovo Atalanto? Casi se menja in z njim tudi italijanski nogomet, ki je precej podvržen slabostim sedanjega časa.

Triestina ni prav nič napravila v Neaplju proti našemu pričakovanju. Precej hudemu porazu Triestine sta kriva dva činitelja: nepopolna postava in prerojenost Napolitanec ali bolje rečeno: odlična igra Jeppsona. Jeppson je bil zadnje čase popolnoma iz forme in opaziti je bilo, poleg ostalega, tudi igralčevo neresnost. Zato nič čudnega, da je bil predmet časopisnega prerekanja in celo deležen precejšnjih glob delodajalca.

Tudi jugoslovansko prvenstvo I. nogometne lige je v polnem teku. Na čelu lestvice sta Hajduk in

BSK z 27 točkami, sledita jima Dinamo ter Partizan s 25 točkami, toda z eno manj odigrano tekmo. Boj za prvo mesto bo ogorčen, čim bliže bo konec prvenstva. Pečat »prokletstva« bo gotovo padel na Vardar in Lokomotivo. Beograjski Partizan je v nedeljo odigral prijateljsko srečanje v Budimpešti z madžarskim prvakovom Honved-om. Zmagal je Honved s 4:2. Posebnih komentarjev še ni bilo, razen tega, da je prisostvovalo srečanju kar 100.000 gle. daleč.

V nedeljo je bila II. cestna dirka v okviru italijanskega kolesarskega prvenstva, in sicer dirka po Romagni. Zmagal je Magni (Nivea-Fuchs) pred Coppijem in ostalimi. S to zmago se je Magni uvrstil skupno s Coppijem na čelo splošne lestvice prvenstva. Zdi se, da leži Magniju ta naslov najbolj pri sre.

V Utrechtu se te dni odigrava svetovno namizno teniško prvenstvo. Letos je tekovanje zelo zanimivo, ker nastopa 5 enakovrednih moštev, ki pa so za razred boljši od ostalih. Ti so: Japonska, Čehoslovaška, Anglija, Madžarska in Jugoslavija.

Po dosedanjih ocenah imajo največ možnosti, da si osvoje prvenstvo, Čehi, ki so tehnično najpopolnejše moštvo. Tudi Jugoslavija dobro nastopa in se je po 6 dobljenih srečanjih uvrstila v finalno tekovanje. V finalu se bodo prvo pomerili z Japonci, a z omejenim upanjem na zmago. Drugi jugoslovanski igralec Harangozo ni v najboljši formi. Jugoslavijo zastopajo: Grujić, Dolinar, Harangozo, in Gabrić.

15-letna nizozemska plavalka Mary Kok je dosegla v Haagu nov svetovni rekord na 100 m v metuljčkovem slogu s časom 1:13,8 in s tem odvezla za 2 desetink sekunde rekord Američanki Manu. Nekaj rekordov lahko ostane tudi v Evropi. Kaj šele bo, ko bo Kokova stara 18 let?

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, kralj džungle

št. 9

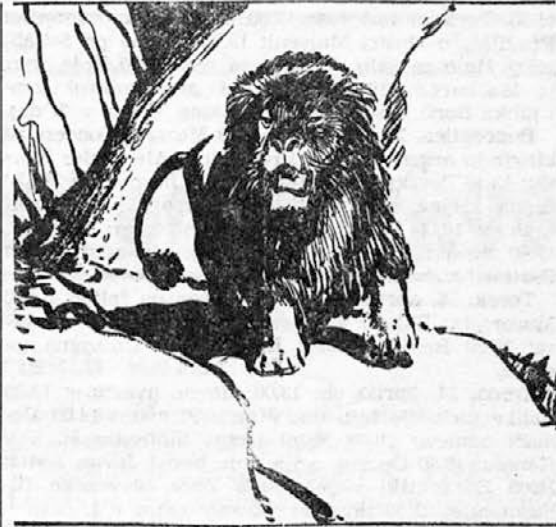

Tvegala sem življenje zate, ki si me rešil, čeprav si me imel za navadno plesalko. Moj bratranec mi je povedal o njihovem naklepu. Vzela sem tudi dva konja s seboj. Ko sta prišla do kraja, kjer bi konja morala stati, ju ni bilo!

13 Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Tarzan je pregledal tla. »Lev El Adrea je bil tu, a konja sta mu ušla«. Tako sta morala peš nadaljevati pot. Večkrat sta se ustavila in prisluhnila, ali jima kdo ne sledi. Kmalu sta prišla do ovinka in mahoma okamenela.

Pred njima je stal sredi steze črni lev El Adrea. Bil je lačen. Oči so se mu hudobno lesketale. Kazal je zobe in jezno otepal z repom. Nato je strašno zarjovel. »Daj mi svoj nož!« je rekel Tarzan dekletu, »Hitro!«

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Dekle mu je dalo nož in, ko ji je Tarzan velel naj beži, ni hotela. Mož iz džungle je sklonjen čakal zver. V roki se mu je svetil kaj nož. Ko je lev napadel, se je Tarzan bliskovito umaknil v stran.

Plesalka je strmela, videč, kako lahkotno se je Tarzan ogibal smrtonosnih šap. Tedaj je planil levo za hrbet ter ga zgrabil za grivo. Velika zver se je vzpela na zadnje noge. Tarzan je vedel, da bo to storila — bil je pripravljen.

Mogočna roka je objela leva čez grlo. Ostro je kleno se mu je večkrat zadrlo za lopatico. Končno je bil lev mrtev. Tedaj je videla hči puščave dogodek, ki jo je navdal še z večjo grozo kakor prej pogled na zver.

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

»Glej, Petrie, kaj imamo tu!« je dejal ter mi izročil stekleničko. »Brez napisa je.«

Zdrobil sem eno tableto na dlani in se z jezikom dotaknil prahu.

»Neka sestavina kloral-hidrata,« sem odgovoril.

»Uspavalno sredstvo?« je naglo domneval Smith.

»Lahko poskusimo,« sem dejal in hitro napisal na listič iz moje beležnice. Naročil sem Weymouthu, naj pošlje moža, ki ga je spremljal, k najbližjemu lekarnarju, da nam pošlje nasprotni strup. S posebnim izrazom ogorelega lica je potem Smith opazoval nezvestnega izumitelja.

»Andaman — drugi,« je mrmral. »Rad bi vedel, ali bomo našli ključ k tej uganki.« Nadzornik Weymouth, ki je po mojem mišljenju pripisal skrivnostni telefonski poziv kaki dušni zmedenosti Norrisa Westa, si je nestrpnost grizel brke, ko se je njegov pomočnik povrnil. Dal sem sredstvo nezvestnemu in četudi,

kakor smo kasneje zvedeli, ni bil kloral kriv Westove omame, je nasprotno sredstvo izborna učinkovalo.

Norris West je sedel in potem z vdrtimi očmi zrl okoli sebe. »Kitajci! Kitajci!« je mrmral. Skočil je na noge, divje strmел v Smitha in mene, se zazibal in skoraj padel.

»Vse je dobro,« sem mu rekel, podpirajoč ga. »Jaz sem zdravnik. Vam ni bilo dobro.«

»Ali je policija prišla?« je izbruhnil. »Oklepna omara — poskusite jo!«

»Vse je v redu,« je tešil nadzornik Weymouth. »Omara je zaklenjena — in če kdo drug ne ve za sestavo ključavnice, se ni treba ničesar bati.«

»Nihče drug ne ve,« je rekel West in se opotekel proti omari. Očitno mu je bil um še vedno pod vplivom omame, vendar je s čudnim izrazom jezne odločnosti stisnil zobe, zbral svoje misli in odklenil omaro.

Sklonil se je in pogledal noter.

Ne vem kako, toda lotila se me je zavest, da se nam odgrne novo presenetljivo dejanje v Fu-Mančuevi drami.

»Bog!« je šepnil, da smo ga komaj čuli, »načrti so zginili!«

Zgodba Norrisa Westa

Še nikdar nisem videl koga, ki bi bil tako presenečen ko nadzornik Weymouth.

»To je čisto neverjetno!« je dejal. »Saj so tu le ena vrata v vaše stanovanje. Našli smo jih od znotraj zapahnjena.«

RADIO TRST A

Nedelja, 24. aprila ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Vaški kvartet; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.30 Vera in maš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; Pravljica o Dušici Majceni; 13.00 Glasba po željah; 16.00 Malo za šalo — malo za res; 17.00 Poje zbor iz Mačkovej; 19.00 Književniki pred mikrofonom; Ljubka Sorli; 20.30 Delibes: Lakme, opera v 3. dej.

Ponedeljek, 25. aprila ob: 9.30 Mozart: Koncert za klavir in orkester; 10.15 Prokofijev: Alexander Nevski; 13.40 Pevski duet ob spremljavi harmonike; 14.30 Lahke melodije igra Franco Russo; 15.00 Pevski kvintet; 16.00 Sabatino Lopez: Schiccheri: Velik si; 18.40 Schumanove samospeve poje tenorist Dušan Pertot; 22.00 Cajkovski: Sinfonija št. 6.

Torek, 26. aprila ob: 13.00 Glasba po željah; 18.30 Musorgski: Slike z razstave; 19.00 Radijska univerza; 20.30 Radijski oder: Enzo Biagi: Umiramo na dežju.

Sreda, 27. aprila ob: 13.00 Slavne uverture; 13.30 Lahke melodije igra duo Harris-Primani; 14.00 Domači odmevi; 18.00 Saint-Saens: Sinfonija št. 3 v C-molu; 18.40 Operne arije poje basist Jovan Antič; 19.00 Zdravniški vedež; 20.05 Zbor Slovenske filharmonije; 21.30 Strauss: Salome opera v 1. dej.

Četrtek, 28. aprila ob: 13.00 Operne arije; 18.00 Elgar: Koncert za violino in orkester; 18.40 Koncert sopranistke Rožice Kozem; 21.30 Koncert pianistke Mirce Sancinove; 22.00 Glasbeno predavanje.

Petek, 29. aprila ob: 13.00 Glasba po željah; 14.00 Poje Mario Lanza; 18.00 Ireland: Koncert za dva klavirja; 19.00 Sola in vzgoja; 20.30 Tržaški kulturni razgledi; 21.15 Književnost in umetnost.

Sobota, 30. aprila ob: 13.00 Pestra operna glasba; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Igra orkester Pacchiorri; 18.40 Koncert pianista prof. Gojmir Demšarja; 19.00 Radijska univerza; 21.00 Malo za šalo — malo za res; 21.15 Poje zbor Slovenske filharmonije.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 20. aprila si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	626—629	lir
avstrijski šiling	23,50—24,50	lir
100 francoskih frankov	165—170	lir
100 dinarjev	85—90	lir
funt šterling	1670—1690	lir
nemško marko	147—149	lir
pesos	19—21	lir
švicarski frank	147—148	lir
zlato	718—720	lir
napoleon	4200—4300	lir

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TEDENSKI KOLEDARČEK

22. aprila, petek: Soter in Gaj - Ljutomar
23. aprila, sobota: Adalberta - Bobrica
24. aprila, nedelja: 2. povelikonočna - Jurij
25. aprila, ponedeljek: Marko - Tugomer
26. aprila, torek: Marcelin - Sekana
27. aprila, sredo: Pelegrin - Raduna
28. aprila, četrtek: Pavel od kr. - Slavica

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 102: S čim bi najhitreje uničil ščurke?

Odgovor: Učinkovitih sredstev je več, a najprikladnejši sredstvi sta DDT in gamesan. Slednjega uporabljamo v obliki »supergamma«, DDT pa v obliki »killing«, »neocid« in »neocidol«. Predvsem pa morate ugotoviti, od kod ščurki prihajajo, kje se čez dan skrivajo. Navadno so le v starih hišah pod pokvarjenimi štedilniki, pod zaboji, v skrivališčih pod lesenim podom, v starih, okrušenih zidovih itd. Na taka mesta razpršite eno ali drugo od omenjenih sredstev, oziroma na mesto, kjer ste ugotovili, da se ščurki skrivajo. Prah pustite pri miru najmanj tri dni. Ščurki se bodo zadušili. Istočasno se boste ubranili tudi mravelj in drugega mrčesa, ki ima mrzlo kri. Domačim živalim, ki imajo gorko kri, imenovana sredstva ne škodujejo.

Vprašanje št. 103: Cital sem v zadnji št. vašega lista prezaginljiv članek o »sporazumevanju med čebelarji«. Zadeva se zdi skoraj neverjetna in zato prosim tudi v imenu drugih, da nam poveste, kako in kdaj so do teh odkritij prišli?

Odgovor: Od modernih raziskovalcev življenja v čebelnih družinah je imel največ uspeha še živeči avstrijski znanstvenik Von Frisch, ki je komaj lamsko leto priobčil izsledke svojega 40-letnega raziskovanja. Čebelne plesne in njih pomen je on odkril. V ta namen je napravil na stotine poskusov. Predvsem si je uredil pripravo, s katero je lahko čebele opazoval, ne da bi jih motil. To mu je uspelo z ultra-rdečo lučjo. Potem je postavil poskusne panje v določene razdalje od vira hrane, od paše in jih opazoval. Če je bil vir hrane blizu, so čebele plesale krožni ples (neke vrste »kolo«). Če je preložil vir hrane v večjo razdaljo — nad 50 m — so iste čebele, ki so prej plesale kolo začele plesati bugi-vugi. Pa tudi narobe! 40 let je Von Frisch opazoval na stotine različnih družin in poleg sporazumevanja med čebelami s plesi je odkril še marsikaj drugega zanimivega. Z življenjem čebel pa se

ukvarja mnogo znanstvenikov po celem svetu in ameriška obveščevalna služba celo izrablja čebele za prenašanje obvestil-mikrofilmov, namesto golobov-pismoš. O odkritjih profesorja Lüberga, ki je ugotovil na čebelah postaje za oddajanje in prejemanje brezžičnih telegrafskih obvestil — torej nov način sporazumevanja — bomo o priliki kaj pisali.

MALI OGLASI

Na prodaj je malo posestvo, od 3 do 4 njive obdelane zemlje s kmečkim poslopjem v Steverjanu. Pojasnila daje Ciglič Ivan, Klanc št. 2 v Steverjanu.

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

SVETOIVANSKA
DRAMSKA SKUPINA
priredi

V NEDELJO, 24. APRILA OB 16.30,
V AVDITORIJU V TRSTU
folklorno igro

MANDRJARJI

Vabila dobite na sedežu SHLP, telefon 28-402, v tobakarni Prosen pri Sv. Ivanu, pri vratarju v Domu pristaniških delavcev ter v obeh prodajalnah Kmetijske zadruge v ul. Foscolo 1 in v ulici Mercadante 4.

»Da,« je zastokal West in si roko pritisnil na čelo. »Sam sem jih zapahnil ob enajstih, ko sem prišel domov.«

»Nobeno človeško bitje ne bi moglo splezati gor ali dol do vaših oken. Načrti zračnega torpeda so bili v omari.«

»Jaz sam sem jih spravil noter,« je pojasnjeval West, ko sem se vrnil iz vojnega ministrstva, in še enkrat sem jih pregledal, ko sem za seboj zaklenil vrata. Potem sem jih spravil v oklepno omaro in to zaklenil. Da je bila še vedno zaklenjena, ste sami videli, in nihče na svetu ne pozna sestave.«

»Toda načrti so zginili,« je opomnil Weymouth. »Kakor čarovnija! Kako je bilo to storjeno? Kaj se je pripetilo snoči, sir, kaj ste mislili, ko ste nas poklicali po telefonu?«

Smith je med tem razgovorom hitro stopal sem ter tja po sobi. Sunkoma se je ustavil pred letalcem.

»Povejte nam vsakršno stvarco, ki se je spomnite, Mr. West, prosim,« je velel ukazujoče; »in bodite kar moči kratki!«

»Kakor sem že povedal,« je začel razlagati West, »sem se povrnil okoli enajstih in ko sem si napravil neke beležke, ki se nanašajo na sestanek, določen za danes zjutraj, sem zaklenil načrte.«

»Ali ni bil nihče kje v vašem stanovanju skrit?« ga je prekinil Smith.

»Ne,« je odvrnil West. »Pogledal sem vse kote, ker je to moja navada. Skoraj takoj nato sem se odpravil spat.«

»Koliko kloralovih tablet ste vzeli?« sem posegel vmes.

Norris West se je s počasnim smehljajem obrnil k meni.

»Vi ste bister zdravnik,« mi je dejal. »Vzel sem dve. Je to

slaba navada, toda ne morem spati brez njih. Dela jih prav nalašč zame neka trdka v Philadelphiji. Kako dolgo je trajalo moje spanje, kdaj sem jel sanjati pošastne sanje in kdaj so se sanje pretvorile v resnico, ne vem — menim, da ne bom nikdar vedel. Toda zdajci se mi je v snu prikazalo obličje, ki je prihajalo čedalje bliže — bliže — in buljilo vame. Bil sem v tistem čudnem stanju, ko se človek zaveda, da sanja, in se hoče prebuditi, da bi se rešil sanj. Toda nekaka moreča odrevenelost mi tega ni dopustila. Tako sem moral ležati in zreti v koščeno, rumeno lice nad seboj, ki se je mojemu tako približalo, da sem na njem zasledil zaraslo brazgotino, ki je tekla od levega ušesa do kota ust in pritezala ustnice gor, da je bilo lice podobno renčecemu psu. Zrl sem v rumenkaste oči; slišal sem nerazumljivo šepetanje spačenih ust, šepetanje, ki je kazalo, da nekaj preudarja. Tisto šepetanje mi je bilo nepopisno odurno. Potem se je zoprno, rumeno lice umikalo, dokler ga nisem videl v temi daleč nad seboj, veliko ko glava buci — kot nekako lepljivo tekočo reč.

Nekako sem se skobacal na noge ali vsaj sanjal tako — zakaj Bog vedi kdaj so se sanje nehale in se je začela resnica. Gospodje, morda boste sklepali, da sem snoči zblaznel, toda ko sem se držal za oprijem postelje, sem slišal, kako mi je kri tolkla po žilah s hrupom ladijskega vijaka. Začel sem se smejati. Smeh je izhajal iz mojih ust z vreščočim piskanjem, ki me je prebadalo s telesnimi bolečinami in ki se je razlegalo od vseh koncev. Mislim sem sam pri sebi, da zblaznim, in hotel sem obvladati svojo voljo, da bi premagal učinek klorala, zakaj menil sem, da sem ga po nesreči vzel preveč.

(Nadaljevanje)